

Κυρίες και κύριοι,

Δυστυχώς ανειλημμένες επαγγελματικές υποχρεώσεις που καθιστούν επιβεβλημένη την παρουσία μου στις Βρυξέλλες δε μου επιτρέπουν να είμαι σήμερα κοντά σας. Θα ήθελα, παρόλα αυτά, να συγχαρώ όλους τους εμπλεκόμενους για τη διοργάνωση αυτού του Συνεδρίου που άπτεται του σκληρού πυρήνα των δικαιωμάτων μιας ομάδας συμπολιτών μας που έχουν βιώσει το ρατσισμό και τη διακριτική μεταχείριση έντονα, διαθέτουν δε μια πορεία γεμάτη με ιστορίες εθνοκάθαρσης, εξευτελισμού, βασανιστηρίων, απαγωγών παιδιών, καταναγκαστικής εργασίας. Επί αιώνες οι Ρομά είναι στιγματισμένοι ως εγκληματίες, κοινωνικά απόβλητοι και αγύρτες.

Κυρίες και κύριοι, ο ρατσισμός και η μισαλλοδοξία εν γένει δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Είναι ένα φαινόμενο διαχρονικό, που απλώς αλλάζουν κάθε φορά οι αφορμές και οι εκφάνσεις του, αλλά οι ρίζες του παραμένουν πάντα ίδιες: η ξενοφοβία, ο σεξισμός, με αιχμή του δόρατος τον εθνολαϊκισμό.

Στις περιόδους έντονης οικονομικής κρίσης, όπως αυτή που διανύουμε τα τελευταία χρόνια, οι κυρίαρχες ανησυχίες για το ζήτημα της καθημερινής επιβίωσης, κάνουν την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να φαντάζει πολυτέλεια. Ωστόσο, απάντηση στις σύγχρονες πολιτικοκοινωνικές στρεβλώσεις, όπως ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, ο νεοναζισμός, είναι ακριβώς αυτή: ενίσχυση των δικαιωμάτων, περισσότερη δημοκρατία, συνέπεια στο Κράτος Δικαίου, στο οποίο όλοι πρεσβεύουμε.

Αναφορικά με τις **ευάλωτες κοινωνικές ομάδες**, οι λέξεις «ανοχή», «ανεκτικότητα» είναι λέξεις **πολύ αδύναμες, παθητικές** στο λεξιλόγιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρέπει να κάνουμε ένα βήμα παραπέρα και να εστιάσουμε σε έννοιες δυναμικές, όπως «προστασία» και «καταπολέμηση» των παραβιάσεων.

Στην Ελλάδα σήμερα σε επίπεδο εθνικής νομοθεσίας το νομοθετικό καθεστώς για την καταπολέμηση των διακρίσεων κρίνεται επαρκές. Οι συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 και 5Σ, αλλά και πλήθος άλλων νομοθετημάτων που εξειδικεύουν την προστασία από τις διακρίσεις, σχηματοποιούν ένα πλαίσιο ικανό να παράσχει την απαιτούμενη προστασία.

Ειδική μνεία, αξίζει να γίνει στο νέο νόμο (ν. 4443/2016) για την Ίση Μεταχείριση: Πλέον, ανατέθηκε στο Συνήγορο του Πολίτη, συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή, η διερεύνηση των καταγγελιών για παραβίαση της ίσης μεταχείρισης και στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Ο Συνήγορος ορίστηκε πλέον ως ενιαίος φορέας παρακολούθησης και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης και καταργήθηκε η

Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης που υπαγόταν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και δεν είχε λειτουργήσει ποτέ.

Παράλληλα, διευρύνθηκε το πεδίο εφαρμογής του νόμου και σε άλλους λόγους διάκρισης. Στην εργασία προστέθηκαν οι εξής λόγοι διάκρισης: «χρόνια ασθένεια», «οικογενειακή κατάσταση», «κοινωνική κατάσταση», αντικαταστάθηκε ο αναχρονιστικός όρος «γενετήσιος προσανατολισμός» με τον όρο «σεξουαλικός προσανατολισμός» και αναφέρθηκε ρητώς ως λόγος διάκρισης η «ταυτότητα φύλου» και «τα χαρακτηριστικά φύλου». Σε όλα τα πεδία προστέθηκαν οι εξής λόγοι διάκρισης: φυλή, χρώμα, εθνική καταγωγή και γενεαλογικές καταβολές.

Αρκεί όμως μόνη η ενίσχυση του νομοθετικού πλαισίου;

Με μια φράση θα έλεγα όχι. Χρειάζονται πολλά παραπάνω.

- Χρειάζεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας. Στο πεδίο αυτό είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος της Κοινωνίας των Πολιτών και των οργανώσεων βάσης.
- Χρειάζεται εκπαίδευση και εγρήγορση των εφαρμοστών του νόμου. Σημαντικό είναι το έργο που γίνεται τόσο από την Εθνική Σχολή Δικαστών για την εκπαίδευση των νέων δικαστών και εισαγγελέων, όσο και από την Εθνική Σχολή και το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης για την εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων.
- Χρειάζεται ενεργοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών. Σημαντική είναι η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Συνηγόρου του Πολίτη για τον έλεγχο των διακρίσεων. Σημαντική θα ήταν επίσης και η περαιτέρω εκπαίδευση και ενεργοποίηση του ΣΕΠΕ.
- Χρειάζεται δίκαιη τιμωρία των δραστών και υποστήριξη των θυμάτων. Βοηθητικό προς αυτή την κατεύθυνση θα είναι το δικαίωμα άσκησης πρόσθετης παρέμβασης από νομικά πρόσωπα σε πολιτικές και διοικητικές δίκες και μάλιστα χωρίς την καταβολή παραβόλου, το οποίο θεσπίστηκε με τον νέο νόμο 4443/2016 για την ίση μεταχείριση.

Ο δρόμος που έχουμε να διανύσουμε ως ευρωπαϊκές κοινωνίες του 21ου αιώνα για την ισότητα και την κοινωνική ενσωμάτωση των Ρομά είναι μακρύς και δύσβατος. Είναι ένας δρόμος που περνά μόνο μέσα από την παιδεία, την ευαισθητοποίηση, καθώς και τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών. Είναι, όπως κάθε κοινωνική διεργασία, μια διαδικασία χρονοβόρα και επίπονη, αλλά συγχρόνως και ανάγκη επιτακτική. Πρωτοβουλίες, όμως, όπως η σημερινή, μας κάνει αισιόδοξους και ενισχύει την πίστη μας για την ουσιαστική βελτίωση της καταπολέμησης των διακρίσεων από

όπου κι αν προέρχονται και της ενίσχυσης του Κράτους Δικαίου και κατ' επέκταση του Δημοκρατικού μας Πολιτεύματος.

Κλείνοντας, να σας συγχαρώ ακόμα μία φορά για το σύνολο των προσπαθειών σας και να ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου.